

РЕШЕНИЕ

№ 6200

гр. София, 05.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 182 СЪСТАВ, в публично заседание на шестнадесети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ...

при участието на секретаря ...

като разгледа докладваното от ... Гражданско дело № 20201110156298 по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. от Гражданския процесуален кодекс.

С исковата молба ищецът Е. М. Д., чрез адв. Р. И., е предявила против „...“ АД обективно съединени искове, както следва: за осъждане на ответника да заплати на ищцата сумата от 4837,77 евро (съгласно направеното увеличение на иска – вж. л. 135 и л. 142 от делото), представляваща разликата между заплатена от нея възнаградителна лихва за предоставения ѝ ипотечен кредит за периода 1.09.2016 г. – 10.11.2020 г. (включително) и действително дължимата възнаградителна лихва; за осъждане на ответника да заплати на ищцата сумата от 1092,27 евро (съгласно направеното увеличение на иска – вж. л. 135 и л. 142 от делото), представляваща мораторна лихва върху сумата от 4837,77 евро (поради техническа грешка в молбата за изменение размера на исковете е вписана сумата от 4790,80 евро) за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г. (включително); за осъждане на ответника да заплати на ищцата законната лихва върху главницата от 4 837,77 евро от датата на завеждане на исковата молба до окончателното плащане, както и направените по делото разноски.

Ищцата твърди, че на 10.10.2007 г. сключила с ответника договор за банков кредит № ..., по силата на който е предоставен банков кредит в размер на сумата от 43 000 евро за срок от 20 години, като същият следвало да бъде погасен до 17.10.2027 г. Кредитът бил предоставен при променлив лихвен процент, който е обусловен от стойността на пазарния индекс Euribor. Твърди, че впоследствие с решение на УС на ответника без нейно съгласие банката била променила методологията на изчисляване на годишния лихвен процент по вече отпуснати кредити чрез въвеждането на допълнителни начисления, наричани „премия“ и поради тази причина банката отказала по искане на ищцата да намали годишния лихвен процент по договора, поради падането на

стойността на пазарния индекс Euribor. В резултат на измененията формулата за изчисляване на ГЛП била: 1М Euribor + твърда надбавка + премия. Твърди се, че ищцата заплащала начислените от банката лихви по кредита, а впоследствие завела граждански дела срещу банката за осъждането на последната да ☐ заплати стойността на надвнесените суми за възнаградителна лихва. Били образувани гр. д. № 50786/2013 г. на СРС, 26 състав, по което било постановено решение, с което били уважени предявените от ищцата срещу банката искове по чл. 55, ал. 1 ЗЗД за осъждане на последната да заплати на ищцата сумата от 7 208,53 евро, представляваща разликата между заплатената от ищцата възнаградителна лихва в периода 17.12.2008 г. – 3.12.2013 г. и действително дължимата такава по договора за кредит и сумата от 672,88 евро – мораторна лихва, начислена върху главницата за периода от 17.10.2010 г. до 3.12.2013 г., потвърдено с решение по гр.д. № 20206/2014 г. на СГС. Впоследствие по гр.д. № 59596/2016 г. на СРС, 26 състав, за което се твърди, че е влязло в сила, е осъдена банката да заплати на ищцата платените без основание суми за периода 4.12.2013 г. – 17.08.2016 г. Въпреки постановените съдебни решения, ищцата твърди, че продължава да заплаща месечна вноска, която не е съобразена с методологията за определяне на ГЛП, установена от съдебните решения – месечния Euribor + твърда надбавка. Твърди се, че за периода 1.09.2016 г. – 10.11.2020 г. ищцата заплатила на ответника без основание сумата от 4 790,80 евро, като въпреки отправените покани до ответника, същата не ☐ била възстановена. Излагат се твърдения, че съгласно влязлото в сила решение по гр.д. № 50786/2013 г. чл. 11.1.3 от раздел II от договора за кредит е нищожна, като в тази връзка се излагат подробни съображения. Прави се искане ответникът да бъде осъден да ☐ заплати посочените по-горе суми, включително разноските по делото.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът е депозирал отговор на исковата молба, с който изразява становище за нередовност на исковата молба, както и за нейната неоснователност. Твърди се, че ищцата не била посочила по какъв начин е формиран размерът на исковата претенция и не бил посочен конкретният размер на всяко отделно плащане, което според ищцата било надвнесено. Не било ясно дали основанието на иска е по чл. 55 или по чл. 79 ЗЗД. Твърди, че за процесния период олихвяването било извършено с договорения ГЛП в размер от 6,44%. Същият бил разбит на две части – базов лихвен процент и твърда надбавка. Към датата на подписване на договора едномесечният Euribor бил 4,405%, като посочването на тази стойност било безсмислено, ако тя нямало да бъде взета предвид при определяне и изчисляване на погасителния план. Другият компонент бил твърдата надбавка от 2,035%. Не се оспорва, че между страните е сключен процесният договор за кредит, както и че между страните са водени дела, по които са постановени посочените в исковата молба решения, както и решение по в.гр.д. № 3594/2019 г. на СГС. Прави се възражение за погасителна давност, като се твърди, че вземанията на ищцата се погасяват в тригодишен срок. Прави се искане да бъде постановено решение, с което предявените искове бъдат отхвърлени. Претендират се разноски.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 235 ГПК във връзка с наведените в исковата молба доводи и възраженията на ответника, намира от фактическа и правна страна следното:

Предявени са обективно кумулативно съединени искове с правна квалификация по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД и чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

По иска по чл. 55, ал. 1 ЗЗД в доказателствена тежест на ищцата е да установи при условията на пълно и главно доказване сключването на договора за кредит със соченото в исковата молба съдържание на оспорените клаузи; извършено плащане на исковите суми в полза на ответника на основание процесните договорни клаузи.

В тежест на ответника е да установи в условията на пълно и главно доказване наличие на основание за получаване на платените от ищцата иски суми, а именно валидно обвързващи страните договорни клаузи, включително клаузата по чл. 11.1.3 от договора за кредит.

С доклада по делото на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК са обявени за безспорни между страните и ненуждаещи се от доказване обстоятелствата: че между ищцата и ... от една страна и ответникът от друга е сключен договор за банков кредит № ... от 10.10.2017 г., по силата на който на кредитополучателите е бил отпуснат банков кредит в размер от 43 000 евро; че между страните са водени гр. д. № 50786/2013 г. на СРС, 26 състав, както и гр.д. № № 59596/2016 г. на СРС, 26 състав.

По делото е представен договор за банков кредит № ... от 10.10.2017 г., подписан от ответника като кредитор и от Е. М. Д. и ... като кредитополучатели. Размерът на отпуснатия кредит е 43 000 евро. В т. 4 от договора фигурира годишен лихвен процент за съответния период на олихвяване, като в колони се сочи период на олихвяване, базисен лихвен процент по т.т. 10.3 и 10.4 от условията по кредити на физически лица, надбавка, като последните два компонента формират годишния лихвен процент.

Срещу т. 4.1.а от договора фигурира текст „по редовен дълг по т. 11.1.3 (за кредитите, изплащани чрез анюитетни (равни всеки месец) погасителни вноски ЛИХВЕН ПЛАН“, като в тази част от договора е вписана забележка „няма“ в колона 1.

Срещу т. 4.1.б от договора фигурира текст „по редовен дълг по т. 11.1.4 (за кредитите, изплащани чрез равни погасителни вноски за главницата) ЛИХВЕН ПЛАН“, като в тази част от договора е вписано, че периодът на олихвяване е от 17.11.2007 г. до 17.10.2027 г., базисния лихвен порцент по т.т. 10.3 и 10.4 от Условията по кредити на физически лица, определен съгласно т. 11.1.1 при подписване на договора, е 1 М Euribor – 4.405%, надбавката е в размер от 2,035%, а годишният лихвен процент по договора е 6,44%.

Съгласно т. 11.1 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № ... от 10.10.2007 г., за ползвания кредит кредитополучателят заплаща на кредитора лихви, изчислявани при годишна база – 365/360 дни – за кредити, издължавани чрез намаляващи погасителни вноски и 360/360 дни – за кредити, издължавани чрез анюитетни (равни всеки месец) погасителни вноски, съответно дългът по заемната сметка се олихвява с годишен лихвен процент, формиран от базисен лихвен процент плюс надбавка, определени в размер по т. 4 за съответния период на олихвяване.

Съгласно т.11.1.1 от посочените условия, приложимия към съответния период на олихвяване от действието на този договор базисен лихвен процент по смисъла на т.11.1 за различните валути и различните кредитни продукти се определя от Управителния съвет на банката или оторизирани от него органи или лица, въз основа на конкретно посочения индекс, установен в т.т. 10.3 и

10.4 от условията на „...“ АД по кредитите на физическите лица.

Според т. 11.1.2 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № ... от 10.10.2007 г., съгласно установеното по-горе в т.11.1.1 с промяната на действащия към съответния период на олихвяване базисен лихвен процент, определен от управителния съвет на „...“ АД и/или оторизиран орган или лице, лихвените условия по раздел I, т. 4.1 до т. 4.5 от договора за кредит се считат за автоматично променени в съответствие с приетите изменения, които са задължителни за страните по договора за кредит, като кредиторът уведомява кредитополучателя за настъпилите промени.

Съгласно т. 11.1.3 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № ... от 10.10.2007 г., при кредити, издължавани чрез анюитетни вноски (еднакви всеки месец, включващи главница и лихви към падежа на задължението за плащане на съответната анюитетна вноска) годишният лихвен процент по кредита за съответния лихвен период от лихвения план се фиксира в размера по т. 4.1а и не се променя, освен когато пазарните условия водят до необходимост от увеличаването му най-малко с един пункт. Кредитополучателят дава съгласието си кредиторът да променя едностранно размера на годишния лихвен процент за дадения лихвен период по лихвения план по т. 4.1.а, определен съгласно предходната (т. 11.1.2) точка, съответно размера на анюитетната вноска, без за това да е необходимо сключване на допълнително споразумение между страните, при нарастване на базисния лихвен процент с повече от един пункт от размера, определен от кредитора в деня на сключването на договора или от размера му, формиран след промяна по реда на тази точка.

Съгласно т. 11.1.4 от посочените по-горе условия, при кредити, издължавани чрез намаляващи погасителни вноски (равни погасителни вноски за главницата), годишният лихвен процент по кредита за съответния лихвен период от лихвения план се определя в размера на базисния лихвен процент, действащ и прилаган от банката за периода на олихвяването, увеличен с надбавката за редовен дълг, установена в раздел I, т. 4.1, буква „б“, валидна за съответния договорен период по лихвения план. При промяна на базовия лихвен процент и считано от датата на влизането ѝ в сила съгласно установеното в т. 10.3 от условията на „...“ АД по кредитите на физическите лица, годишният лихвен процент по кредита ще се счита за автоматично променен в съответствие с приетите изменения при запазване на размера на договорената надбавка за лихвения период по лихвения план.

Съгласно т. 10.3 от Условията по кредити на физически лица – Ипотечни кредити (л. 26 и сл. от делото) за съответния период на олихвяване се прилага утвърдения от управителния съвет на банката, съответно от оторизирани от него да го определят органи и/или служители на банката лихвен процент за кредити в съответната валута, като съгласно т. 10.3.2 за кредити в евро се прилага едномесечен EURIBOR.

Погасителен план към договор № ... е приложен по гр.д. № 59596/2016 г. на СРС (същото е приложено към настоящото дело по реда на ПАС). Видно от погасителния план, предвидено е кредитът да бъде погасяван на равни (анюитетни) месечни вноски за целия срок на договора. Същият погасителен план е представен и по гр.д. № 50786/2013 г. (л. 67 и сл.), приложено по настоящото дело по реда на ПАС.

Видно от представения по делото протокол № ... от 14.10.2008 г. за взети решения на управителния съвет на банката, на посочената дата е било взето решение цената на всеки банков кредит да се определя като сбор от променлив базов лихвен процент, формиран от приложимия към периода на олихвяването договорен лихвен индекс (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR) или друг договорен лихвен индекс **и премия**, определяна по размер от ГОД от нула базови пункта до плюс 200 базови пункта според стойността на кредитния ресурс на кредитните пазари, към който БЛП се прибавя фиксирана договорена надбавка, отчитаща финансовото състояние на клиента, вида, срока на кредита, обезпеченията и други обстоятелства, отчитащи кредитоспособността на кредитоискателя и произтичащия от нея кредитен риск.

С решение, обективизирано в представения по делото протокол № 40 от 22.10.2008 г. от заседание на управителния съвет на банката, е одобрено увеличение със 100 базисни пункта на прилаганите лихвени проценти по всички кредити на физически лица, отпуснати по договори, в които съществува клауза, даваща право на управителния съвет да направи такова увеличение. Предвид специфичната пазарна ситуация и увеличените разходи за финансиране, управителният съвет взел решение за увеличение със 100 базисни пункта на съществуващите договорни цени за всички останали кредити, отпуснати на физически лица. С решение, обективизирано в представения по делото протокол № 42 от 31.10.2008 г., в допълнение към решението от 22.10.2008 г., е одобрен предложеният подход и график за осъществяване на промяната, както и съответните увеличения на базовите лихвени проценти по непогасени кредити на физически лица и МСП, съгласно доклада до управителния съвет.

С решение, обективизирано в протокол № 9 от 26.02.2009 г. от заседание на управителния съвет на банката, е одобрено предложението за повишаване на надбавката към основния лихвен процент от 1% на 2% за група непогасени кредити на физически лица в евро и швейцарски франкове.

С решение, обективизирано в протокол .... от 1.04.2009 г. от заседание на управителния съвет на банката, е одобрена предложената политика за промяна в ценообразуването на кредитите на физическите лица, а именно по съществуващия кредитен портфейл да се повиши премията като компонент на базовия лихвен процент по кредитите на физически лица, считано от 1.04.2009 г. и да се **замразят** нивата на индексите, считано от 1.04.2009 г. Взето е решение по новоотпуснатите кредити, считано от 1.04.2009 г., да се прилага премията, одобрена по т. 1 от решението, на физически лица, с изключение на кредитите за служители, както и да се **замразят** нивата на индексите в съответствие с информацията от договорите за кредит като минимално лихвено ниво за целия период на кредита. Съгласно т. 3 от решенията, отдел „Кредитна администрация“ да стартира от 1.04.2009 г. залагането в информационната система на минимално лихвено ниво за всеки нов кредит, равно на лихвеното ниво към деня на отпускане на кредита.

По делото е представено извлечение от протокол ... на комисия за защита на потребителите от 21.06.2010 г. по т. 8 – относно неравноправни клаузи в общи условия, при които „...“ АД предоставя ипотечни кредити на физически лица. Взето е решение, че са неравноправни клаузите в договорите за кредит, съгласно които при кредити, издължавани чрез анюитетни вноски, годишният лихвен процент по кредита за съответния лихвен период от

лихвения план се фиксира в размера по т. 4.1а и не се променя освен когато пазарните условия водят до необходимост от увеличаването му, както и клаузи, съгласно които кредитополучателят дава съгласието си кредиторът да променя едностранно базисния годишен лихвен процент, обез за това да е необходимо сключване на допълнително споразумение между страните при промяна на пазарните условия, които по преценка на кредитора водят до необходимост от променянето му най-малко с два пункта от размера, определен от кредитора в деня на сключването на договора. КЗП е посочила, че посочените клаузи приема за неравноправни по смисъла на чл. 143, т. 12 и 13 от ЗЗП. Посочено е, че предвид факта, че банката променя лихвата по договора при промяна на базовия лихвен процент, изразяваща се в промяна на съответния индекс (според валутата, в която е отпуснат кредита), и този индекс е променлива величина, е недопустимо промяната да касае само неговото увеличаване. Според КЗП базовият лихвен процент или се променя при промяна на индекса – увеличава/намалява, или не се променя, но промяна само в посока увеличение е недобросъвестно от страна на банката и води до неравновесие между правата и задълженията на двете страни по договора. Констатиран са и противоречия между общите условия, при които „...“ АД предоставя ипотечни кредити на физически лица, в сила от 27.05.2008 г., с последно изменение от 1.04.2010 г., касаещи правото на банката едностранно да променя базовия лихвен процент по кредита, като начислява допълнителна, респективно променя съществуваща премия в размер до 2 процентни пункта за всяка такава актуализация.

По делото е изслушано заключение на вещо лице по допусната съдебно-икономическа експертиза, което съдът кредитира като компетентно изготвено и обосновано. Съгласно заключението на вещото лице, за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г. изчислената възнаградителна лихва е в общ размер от 2 227,86 евро, при съобразяване стойността на месечния Euribor + твърда надбавка в размер от 2,035%. Според заключението на вещото лице заплатените от ищцата суми за възнаградителна лихва за същия период са в размер от 7 065,63 евро, като разликата между начислената и платена възнаградителна лихва и изчислената по втора задача възнаградителна лихва за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г. е в общ размер от 4 837,77 евро платена повече възнаградителна лихва. Вещото лице е дало и отговор на въпроса каква е стойността на годишната лихва по кредита при фиксиран годишен лихвен процент от 6,44% в посочения период, като е определило същата на сумата от 7 053,03 евро. Според вещото лице договорът за кредит е погасяван чрез месечни анюитетни вноски, съобразно чл. 11.1.3 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № ... от 10.10.2007 г., като до това заключение вещото лице е стигнало след извършване на проверка на движението по кредита. По поставена от съда задача вещото лице е представило приложение № 1 към експертизата, съдържащо сравнение между компонентите, формиращи начислената от банката и платена възнаградителна лихва (колони 6,7 и 8 от приложението) и компонентите на изчислената възнаградителна лихва, формирана единствено от месечен Euribor и надбавка в размер от 2,035% за процесния период. Видно от представеното приложение № 1 към заключението за процесния период банката е начислявала възнаградителна лихва, формирана от следните компоненти: приложена стойност на едномесечен Euribor, която не е съобразена с неговото намаляване (същото е констатирано в задача № 1 от експертизата), **премия в размер от 4% за**

целия процесен период и надбавка по договора в размер от 2,035% за целия период. Така формираният годишен лихвен процент за периода е 6,455% до 17.09.2019 г. и 6,440 за периода от 17.09.2019 г. до 17.10.2020 г.

В съдебно заседание вещото лице уточнява, че е достигнало до извода относно размера на компонента „премия” в годишния лихвен процент, като е изчислило прилаганата от банката стойност на едномесечния Euribor и е извадил от базовия лихвен процент тази стойност. Разликата от 4% представлява компонента премия, като вещото лице се позовава и на взетите от управителния съвет на банката решения за периода от 2008 г. до 2012 г. Уточнява, че твърдата надбавка от 2,035% е отделен компонент, въз основа на който се формира годишният лихвен процент, и не е част от базовия лихвен процент.

В случая между страните са налице две влезли в сила съдебни решения – решение по гр.д. № 20206/2014 г. на Софийски градски съд, IV-V състав, и решение по гр.д. № 3594/2019 г. на Софийски градски съд, II-Г състав. И двете са постановени по искове с правна квалификация чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, имащи за предмет осъждане на ответника „...” АД да заплати на ищцата стойността на платени без основание от нея суми, представляващи недължима възнаградителна лихва по процесния договор за кредит за различни периоди, както и по искове по чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

Налице е противоречие между двете влезли в сила съдебни решения по част от правопораждащите спорните правоотношения факти – в решението по гр.д. № 20206/2014 г. на СГС се приема, че приложима към договора за кредит е т. 11.1.3 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 10.10.2007 г., която намира приложение в случаите, когато погасяването на кредита е уговорено да става чрез анюитетни погасителни вноски (вж. стр. 3 от решението). Изложени са съображения относно неравноправност на отделни клаузи от договора за кредит, уреждащи правото на икономически по-силната страна едностранно да променя лихвения процент по договора.

В решението по гр.д. № 3594/2019 г. на СГС се приема, че договорените между страните условия се подчиняват на т. 11.1.4 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 10.10.2007 г., доколкото това било изрично посочено в договора. Този състав на СГС излага съображения, че няма значение, че вноските според погасителния план са анюитетни и че кредитът е погасяван именно чрез анюитетни погасителни вноски. Приел е също, че посочената т. 11.1.4 не е неравноправна, въпреки че в крайна сметка е установил надвнасяне на суми от кредитополучателите спрямо дължимата от тях възнаградителна лихва, сметната по правилата на чл. 11.1.4 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 10.10.2007 г. и т. 10.3 от общите условия.

По настоящото дело като основание на иска си ищцата се позовава на недействителност на т. 11.1.3 и евентуално на т. 11.1.4 от договора за кредит и по-конкретно от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № ... (вж. и уточнителната молба от 15.08.2023 г. в която ищцата изрично се позовава на противоречието между двете влезли в сила съдебни решения на СГС), както и на недействителност на т. 10.2 и т. 10.3 от Условията по кредити на физическите лица – ипотечни кредити.

В тежест на ответника е да установи годно правно основание, на което е получил сумите. В случая от него са наведени твърдения с писмения отговор на исковата молба, че сумите са получени като възнаградителна лихва по договор за кредит, която лихва се формира по следния начин: базисен лихвен процент, равен на стойността на месечния Euribor **към датата на подписване на договора – 4,405%** плюс твърда надбавка в размер от 2.035%, като се позовава на т. 10.3 и 10.3.2 от Условията по кредити на физическите лица – ипотечни кредити.

Спорът между страните се концентрира около начина на формиране на базисния (впоследствие „базов” – вж. решение на УС от 14.10.2008 г.) лихвен процент по т. 4 от договора за кредит.

Към датата на подписване на договора същият се е формирал от месечния Euribor, който към момента на подписване на договора е 4,405%, и твърда надбавка в размер от 2,035%.

С посоченото по-горе решение на управителния съвет от 14.10.2008 г. е било прието цената на **всеки банков кредит** да се определя като сбор от променлив **базов** лихвен процент, формиран от приложимия към периода на олихвяването договорен лихвен индекс (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR) или друг договорен лихвен индекс **и премия**, определяна по размер от ГОД от нула базови пункта до плюс 200 базови пункта според стойността на кредитния ресурс на кредитните пазари, към който БЛП се прибавя фиксирана договорена надбавка.

С оглед противоречиво разрешените от различни състави на СГС въпроси относно клаузите, приложими към процесния договор за кредит, настоящият състав намира следното:

Сключеният между страните договор за кредит е при променлив годишен лихвен процент, формиран от базисен лихвен процент (в случая въз основа на пазарния индекс едномесечен Euribor, приложим към отпусканияте от банката кредити в евро) и твърда надбавка. Въпреки че лихвеният план е вписан под т. 4.1.б в договора, която се отнася до кредитите, изплащани чрез равни погасителни вноски за главницата – редовен дълг по т. 11.1.4 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 10.10.2007 г., от погасителния план към договора става ясно, че страните са се договорили погасяването на кредита да е чрез анюитетни (равни всеки месец) погасителни вноски, съгласно т. 11.1.3. от посочените условия. В този смисъл е и заключението на вещото лице, което сочи, че за целия процесен период кредитът е бил погасяван чрез анюитетни месечни вноски. В самия договор за кредит е налице изрично препращане към двустранно подписания погасителен план – в т. 7 срокът за погасяване на кредита е определен съгласно двустранно подписан погасителен план за съответния лихвен период с краен срок на погасяване. Именно такъв погасителен план е представен по гр.д. № 50786/2013 г. (л. 67 и сл.), приложено по настоящото дело по реда на ПАС, като по това дело е постановено и първото влязло в сила решение между същите страни по предявен от ищцата иск с правна квалификация чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за предходен период. В тази връзка съгласно Решение № 12 от 11.02.2022 г. по гр. д. № 2032/2021 г. на ВКС, IV г.о., на което се позовава ищцата и което е служебно известно на настоящия състав, при наличие на спор относно точния смисъл на договорни клаузи, съдът тълкува договора съгласно изискванията на чл.20 ЗЗД, издирвайки действителната обща воля на страните; тълкувайки

отделните уговорки във връзка едни с други и всяка една в смисъла, който произтича от целия договор, с оглед целта на договора, обичаите в практиката и добросъвестността. Съдът тълкува договора, изхождайки не от буквалния смисъл на текста, а от смисъла, следващ от общия разум на изявлението; доколко буквалният текст изразява действителната обща воля на страните и как следва да се тълкува отделната уговорка предвид систематичното ѝ място в договора и общия му смисъл. При тълкуването на неясни клаузи следва да се има предвид и се изследват **обстоятелствата, при които е сключен договора**, породените към този момент отношения между страните и **произтичащото от това поведение на последните, както и това след сключването му**, които обстоятелства водят до цялостно изясняване на действителната воля на страните. Обстоятелството, че още към момента на сключване на договора банката, която е и икономически по-силната страна, е предоставила на потребителите (кредитополучателите) погасителен план, съгласно който кредитът се погасява с анюитетни месечни вноски, с който погасителен план кредитополучателите са се съгласили, както и фактът, че за целия процесен период кредитът е бил погасяван именно с анюитетни погасителни вноски, няма как да бъдат пренебрегнати при изясняване съдържанието на договора и действителната обща воля на страните. Да се приеме, че действителната обща воля на страните е била кредитът да бъде погасяван чрез намаляващи погасителни вноски (равни погасителни вноски за главницата) би означавало да се пренебрегне изцяло както поведението на страните при самото подписване на договора (съставянето на погасителния план), така и поведението им през периода на неговото изпълнение – фактическото погасяване на кредита чрез анюитетни месечни погасителни вноски, удържани от разплащателната сметка на ищцата, открита при банката ответник, съгласно заключението на вещото лице.

Нещо повече – ответникът в подадените от него писмени отговори на исковите молби по предходните дела между страните последователно поддържа, че приложима към договора е т. 11.1.3 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 10.10.2007 г.

Ето защо според настоящия състав приложима към договора е т. 11.1.3 от посочените по-горе условия. Подобно тълкуване е съответно и целта на предоставената от европейското право и националното законодателство закрила на потребителите – **в случая ищцата потребител се позовава на фактическото изпълнение на договора**, което не само е прието от ответника, а е било изисквано от него трайно и последователно именно по този начин – чрез погасяване на задължението с анюитетни погасителни вноски.

На настоящия състав е служебно известна практиката, на която се позовава ищцата, относно формирането на сила на пресъдено нещо по правопораждащите спорното право факти. Освен цитираната от нея практика, налице са и други произнасяния на ВКС, обективирани например в решение № 137 от 12.10.2015 г. по т. д. № 2618/2014 г. на ВКС, I т.о, позоваващо се на решение № 115 от 10.01.2012 г. по т.д. № 883/2010 г. на ВКС, I т.о. В случая обаче е налице съмнение за противоречие по отношение на спорен между страните правопораждащ правоотношението факт между две влезли в сила съдебни решения, което противоречие, дори да бъде констатирано, не може да бъде преодоляно в настоящото производство, поради което и посочената практика на ВКС трудно би могла да намери приложение.

Въпреки противоречивите произнасяния по предходните дела между страните, които безспорно внасят съмнение в съдържанието на договорното правоотношение, по настоящото дело несъмнено се установява, че след решението на управителния съвет от 2008 г. ответникът е променил начина на формиране на базисния (впоследствие базов) лихвен процент по всички договори за кредит. Тази промяна е засегнала и отпуснатия на ищцата кредит. Като компонент от базовия лихвен процент е въведена „премия”.

Както т. 11.1.3, така и т. 11.1.4 от условията за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за кредит, препращат към договорения лихвен процент в т. 4 от договора, като и в двата случая същият се формира от базисен лихвен процент, участващ като един от компонентите.

Въвеждането на компонент „премия” с решението на управителния съвет от 14.10.2008 г. по никакъв начин не обвързва ищцата – тази промяна е извършена след сключване на договора за кредит, за потребителя не е предвидено право на отказ от договора в случай на едностранната промяна в съдържанието му, същевременно същата внася съществено изменение в цената на предоставената услуга. Следователно действията на банката са неправомерни. Посочените изменения на условията за формиране на базовия лихвен процент не са били приети от кредитополучателите изрично – това не се и твърди от ответника, поради което не могат да бъдат приложени спрямо тях – това би противоречало на чл. 298, ал. 2, във вр. с чл. 430, ал. 1 ТЗ.

Ответникът е оспорил в случая да е била начислявана премия – в писмената защита се твърди, че възнаградителната лихва, която била начислявана, била резултат от фиксиран към момента на сключване на договора размер на Euribor плюс твърда надбавка. По делото обаче по несъмнен начин се доказва обратното – представени са изброените по-горе решения на управителния съвет, видно от които към всички договори за кредит (включително вече съществуващите в кредитния портфейл на банката) е бил приложен новият механизъм за формиране на базовия лихвен процент. В този смисъл е и заключението на вещото лице, което съдът кредитира като компетентно изготвено и обосновано.

Няма основание да се приеме тезата на ответника, че уговореният в договора лихвен процент е „фиксиран” на 6,44%. В тази връзка настоящият състав споделя изложеното от ВКС по сходен случай. В цитираното по-горе решение № 12 от 11.02.2022 г. по гр. д. № 2032/2021 г. на ВКС се приема, че ако лихвеният процент е бил уговорен като фиксиран, то остава неясно защо нееднократно управителният съвет на банката е вземал решение за повишаване на премията като компонент на базовия лихвен процент по кредитите на физически лица в лева. Това поведение, според ВКС, съвсем ясно показва, че банката е разбирала значението на понижаващия се Euribor за размера на лихвите, които физическите лица – страни по договори за банков кредит й дължат. За да не понижи тези лихви, органите на банката са ги задържали на високо ниво въз основа на непредвидени в него механизми – чрез „повишаване на премията като компонент на базовия лихвен процент“. ВКС изтъква, че понятието „премия“ като компонент на базовия лихвен процент не е разписано в договора. Както беше отбелязано, ищцата не се е съгласявала с подобен механизъм, поради което действията на банката са неправомерни. Според ВКС те, освен че са в разрез с разпоредбата на чл.20а ЗЗД, са показателни по отношение на това какъв годишен лихвен процент страните са имали предвид при сключване на договора. Уговореният годишен

лихвен процент според ВКС е двукомпонентен и се състои от **променлива** /1М Euribor/ и **константа** /надбавка/. ВКС приема, че за никаква премия няма указания в договора и **следователно дължимата лихва е следвало да бъде променяна съгласно измененията на Euribor**. ВКС сочи, че обстоятелството, че е съставен погасителен план за 360 месеца не е доказателство за фиксиране на лихвения процент. Такъв план се съставя при всеки договор за кредит, изплащан на анюитети, без това да е било пречка в банковата практика впоследствие дължимите лихви да се увеличават едностранно.

При така формираната съдебна практика, която настоящият състав споделя, неоснователни са доводите на банката ответник, че компонентът месечен Euribor, участващ във формирането на базисния лихвен процент, е константа и се определя към датата на сключване на договора. В такъв случай нелогично е лихвеният процент да бъде формиран чрез препращане към този индекс – страните могат да посочат конкретен лихвен процент, който действително да е фиксиран. Всъщност видно както от условията за усвояване и обслужване на кредита, така и от условията по кредити на физически лица – ипотечни кредити, банката е целяла да променя този компонент от базисния лихвен процент, но единствено в посока неговото увеличение, без да съобразява евентуалното му намаляване, което става факт в годините след сключване на процесния договор за кредит.

Именно в тази насока е констатираната по гр.д. № 20206/2014 г. на СГС неравноправност на клаузата на т. 11.1.3 от условията за усвояване и обслужване на кредита – същата предвижда фиксиране на лихвения процент в размера по т. 4 от договора, „освен когато пазарните условия водят до необходимост от увеличаването му най-малко с един пункт”. Клаузата е неравноправна и според цитираното решение по гр. д. № 2032/2021 г. на ВКС, като настоящият състав споделя изложените от Върховния касационен съд съображения. Липсва възможност за намаляване на лихвата при обратна на налагащата увеличението ѝ промяна в пазарните условия, не е посочена конкретна методика за увеличаване на лихвения процент при увеличение в посочения пазарен индекс, а същевременно клаузата съобразява само пазарни условия, ползващи икономически по-силната страна. Ето защо действително клаузата по т. 11.1.3 е неравноправна. В тази връзка неравноправна е и клаузата на т. 10.5 от условията по кредити на физически лица – ипотечни кредити относно „фиксиране“ на годишния лихвен процент в размер към датата на сключване на договора за кредит до нарастване на лихвения индекс.

При това положение и като се има предвид изричната уговорка между страните в т. 4 от договора за кредит базисния лихвен процент да се формира от два компонента: 1М Euribor (променлива компонента) и твърда надбавка, то следва да бъде съобразено не само нарастването, но и намаляването на стойността на посочения пазарен индекс.

Само за пълнота следва да се отбележи, че дори да се приеме, че към договора е относима т. 11.1.4 от условията за усвояване и обслужване на кредита, горните изводи не се променят съществено – тази клауза отново препраща към т. 4 от договора за кредит и към формиране на базисния лихвен процент, т.е. в сила е изричната уговорка между страните, че стойността на същия е функция от 1М Euribor плюс твърда надбавка, като се съобразява както нарастването, така и намаляването на стойността на посочения индекс по гореизложените съображения.

Според заключението на вещото лице при съобразяване на тези два компонента като участващи във формирането на лихвения процент – базисен лихвен процент при променлив 1M Euribor и твърда надбавка в размер от 2,035%, както е уговорена, дължимата от ищцата лихва за процесния период е в размер от 2 227,86 евро. От заключението на вещото лице се установява, че реално платените суми от разплащателна сметка в евро с титуляр – ищцата за процесния период са в общ размер от 7 065,63 евро, като разликата между заплатената възнаградителна лихва и изчислената такава при формиране на базисния лихвен процент с компоненти 1 M Euribor и твърда надбавка (без премия и при съобразяване с реалната стойност на индекса) е 4 837,77 евро. Това е и претендираната от ищцата сума след направеното изменение на иска по чл. 214 ГПК. Искът е основателен.

Неоснователно е възражението на ответника, че кредитополучателите са двама и не било ясно кой от тях се е обеднил. В случая от заключението на вещото лице се установява, че вноските са правени чрез разплащателна сметка в евро на името на ищцата, поради което несъмнено е, че обедняването е за нейна сметка. Вътрешните отношения по повод договора за кредит между кредитополучателите, които са и съпрузи, не са предмет на делото, като ответникът не може да черпи права, позовавайки се на тях. Още повече, че по предходните дела между страните същият е твърдял, че другият кредитополучател – съпругът на ищцата, не е легитимиран да претендира надвнесените суми, именно поради обстоятелството, че разплащателната сметка, от която същите са постъпили, е на името на ищцата.

Неоснователно е възражението на ответника за изтекла погасителна давност за вземането. Същата е петгодишна, а не тригодишна, както се твърди в исковата молба – вземанията, възникнали вследствие неоснователно обогатяване, не са периодични платежи и за тях важи общата петгодишна давност. Несъмнено петгодишната давност за вземанията не е изтекла към момента на предявяване на исковете, като се има предвид, че същите касаят вземания, възникнали в периода след 1.09.2016 г., а исковете са предявени на 12.11.2020 г.

Неоснователен е искът по чл. 86, ал. 1 ЗЗД. Установява се наличието на главен дълг, а ответникът не твърди да го е погасил. Съгласно тълкувателно решение № 5/2017 г. на ОСГТК на ВКС, при връщане на дадено при начална липса на основание в хипотезата на чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, длъжникът дължи обезщетение за забава от поканата да изпълни. По делото са представени две заявления от ищцата, в които същата кани ответника да изпълни задълженията си, но същите касаят предходни периоди, но не и процесният. Не е представена покана, адресирана до ответника и получена от него, да изпълни задълженията си за конкретния процесен период, като в тази връзка съдът съобразява и че ищцата претендира начисляването на лихва за забава от деня на възникване на всяко отделно задължение (т.е. от внасяне на всяка погасителна вноска в размер, по-висок от дължимия) до 10.11.2020 г., т.е. покана би следвало да бъде отправена поотделно за всяка надвнесена сума за всеки конкретен месец.

При този изход на спора право на разноски имат и двете страни.

Ищцата претендира разноски в размер от 1500 лв. – адвокатско възнаграждение, държавна такса в общ размер от 486,53 лв., депозит за възнаграждение на вещо лице в размер от 400 лв. Съобразно уважената част от исковете, на ищцата следва да се присъди сумата в размер от 1946,95 лева.

Ответникът претендира следните разноси: 300 лв. депозит за възнаграждение на вещото лице, 1080 лв. – адвокатско възнаграждение. Съобразно отхвърлената част от исковете, на ответника следва да се присъди сумата в размер от 254,19 лева.

Така мотивиран, Софийски районен съд

РЕШИ:

ОСЪЖДА „...“ АД, ЕИК ..., със седалище и адрес на управление гр. ..., да заплати на Е. М. Д., ЕГН *****, с адрес гр. ..., по предявения иск с правна квалификация чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата в размер от **4 837,77 евро**, представляваща разликата между заплатена от Е. М. Д. възнаградителна лихва за предоставения ѝ ипотечен кредит по договор за банков кредит № ... от 10.10.2017 г. за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г. (включително) и действително дължимата възнаградителна лихва, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на подаване на исковата молба – 12.11.2020 г. до окончателното погасяване на вземането.

ОТХВЪРЛЯ предявения от Е. М. Д., ЕГН *****, с адрес гр. ..., срещу „...“ АД, ЕИК ..., със седалище и адрес на управление гр. ..., иск с правна квалификация чл. 86, ал. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати на ищцата сумата в размер от **1092,27 евро**, представляваща мораторна лихва за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г., начислена върху разликата между заплатена от Е. М. Д. възнаградителна лихва за предоставения ѝ ипотечен кредит по договор за банков кредит № ... от 10.10.2017 г. за периода от 1.09.2016 г. до 10.11.2020 г. (включително) и действително дължимата възнаградителна лихва.

ОСЪЖДА „...“ АД, ЕИК ..., със седалище и адрес на управление гр. ..., да заплати на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на Е. М. Д., ЕГН *****, с адрес гр. ..., сумата в размер от **1946,95 лева**, представляваща съдебни разноси за производството по гр.д. № 56298/2020 г. на Софийски районен съд, 182 състав.

ОСЪЖДА Е. М. Д., ЕГН *****, с адрес гр. ..., да заплати на основание чл. 78, ал. 3 ГПК на „...“ АД, ЕИК ..., със седалище и адрес на управление гр. ..., сумата в размер от **254,19 лева**, представляваща съдебни разноси за производството по гр.д. № 56298/2020 г. на Софийски районен съд, 182 състав.

Решението подлежи на обжалване по реда на глава XX от Гражданския процесуален кодекс пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____